

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1939 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åstadkommande av dels vissa ändringar i organisationen för behandling av utlänningsärenden, dels ock en ny invandringslag.

Första lagutskottet har förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 44 i första kammaren av herr *Domö m. fl.* och nr 90 i andra kammaren av herr *Bagge m. fl.* I motionerna, vilka äro likalydande, hemställles, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag i motionernas syfte.

I fråga om de skäl som ligga till grund för motionärernas hemställan får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande över motionerna från socialstyrelsen. I anledning därav har socialstyrelsen i ett den 21 mars 1939 avgivet yttrande anfört följande:

»Redan då lagstiftaren år 1937 — väsentligen efter förberedelser, fallande under år 1936 — fastställde innehållet i nu gällande utlänningslag och den svenska främlingskontrollens nuvarande organisation i samband därmed ordnades, präglades tiden visserligen av internationell oro och av ett ganska starkt invandringstryck mot vårt land, men läget var dock ännu vid denna tidpunkt ett helt annat än nu. Situationen har av kända skäl skärpts i oerhörd grad. Utlämningsfrågan har kommit i det samhälleliga intressets brännpunkt och sysselsätter nationen såsom en vital fråga. Någon avspänning synes knappast ligga inom räckhåll; snarare har man att befara ytterligare skärpningar, och även om utvecklingen kommer att vända sig i en önskvärd riktning emot positiva lösningar av de föreliggande problemen, torde dessa lösningar påkalla en arbetsduglig organisation.

Arbetsuppgifterna inom socialstyrelsens utlänningsbyrå ha vuxit i omfång samt i hög grad komplicerats. Förstärkningar av byråns personal, som tid efter annan av läget framtvingats, ha endast till nöds fyllt de växande anspråken på effektiv arbetsduglighet. Beträffande ansökningarnas antal må nämnas att detta i mitten av år 1937 ansågs kunna uppskattas till omkring 20,000 per år. Under januari och februari månader år 1939 ha i medeltal per dag registrerats något över 110 ansökningar, motsvarande inemot 35,000 per år, detta till trots att januari och framför allt februari av vissa skäl kunna betraktas såsom lågsäsong, vad ansökningsfrekvensen angår. Under mars månad har ansökningarnas antal ytterligare ökats och pekar nu hän mot en års-siffra ej understigande 40,000.

Nya flyktingsfrågor kunna skönjas vid den politiska horisonten.

Ökade anspråk resa sig på kunnig, klarsynt och väl instruerad gränskontroll och på en väl fungerande inre kontroll över vissa stora kategorier av utlänningar, som vistas i riket.

Det visar sig möta allt större praktiska svårigheter att i viseringsärenden upprätthålla nödig kontakt med utrikesdepartementet, som ju fortfarande har

att handlägga ansökningar om inresevisering. Utlänningsärenden, som nu ankomma på socialstyrelsens prövning, visa sig i allt större omfattning böra handläggas i organiserat sammanhang med frågor beträffande utlänningar, som nu avgöras av Kungl. Maj:t, exempelvis rörande medborgarskap (justitiedepartementet) och handelsrättigheter (handelsdepartementet).

Genomgående kan konstateras ett alltmer trängande behov av ett enhetligt bedömande av utlänningsproblemet i hela dess vidd och av snabba avgöranden hos ett fullt arbetsdugligt organ. Den nuvarande splittringen på alltför många händer är icke till bättnad.

Den nuvarande organisationen hos socialstyrelsen är i flera hänseenden en ganska tungrodd apparat och motsvarar icke fullt de ofantligt växande kraven på arbetsduglighet. Socialstyrelsens chef betungas i nuvarande organisationsform i hög grad av spörsmål rörande utlänningskontrollen.

Beträffande en eventuell omorganisation må påpekas, att de arbetsmarknadspolitiska synpunkterna visserligen fortfarande äga stor betydelse vid ärendenas avgörande, men att dessa numera i väsentlig mycket högre grad än förr påkalla bedömande jämväl ur åtskilliga andra synpunkter.

Vad angår den väckta frågan om utlänningsnämndens avskaffande, torde här endast böra konstateras, att en utredning om utlänningskontrollens anordnande icke lär kunna undgå att innefatta överväganden rörande nämndens fortbestånd och kompetensområde. Skäl att utbryta spörsmålet ur ett sådant större sammanhang synes icke föreligga.

Vad angår utlänningslagens innehåll ha sedan år 1937 oförutsedda händelser inträffat, som kunna motivera en granskning av lagens bestämmelser, låt vara att de ledande grundsatserna i lagen torde böra bibehållas.

Såsom exempel på ett detaljspörsmål kan anföras, att lagen i sin nuvarande utformning knappast ger möjlighet till vidtagande av lämplig åtgärd gentemot sådan utlänning, som överträder i samband med beviljat uppehållstillstånd meddelat förbehåll — t. ex. beträffande avhållsamhet från politisk propaganda — nämligen där utlänningen är flykting och därför ej bör förpassas till hemlandet. Härigenom framtvingas antingen att överträdelserna lämnas därhän eller att frågan om utlänningens återsändande till hemlandet måste ställas på sin spets. Varken det förra eller det senare alternativet är tillfredsställande.

Beträffande de mera speciella spörsmål remitterade motionerna innehålla, må framhållas vikten av sådana organisativa anordningar, vilka medgiva en anpassning av verksamheten efter de situationer, som kunna inträda vid svåra störningar av det utrikespolitiska läget inom vår världsdel.

Under återopande av det anförda anser sig socialstyrelsen böra förorda, att frågan om revision av utlänningslagen samt om utlänningskontrollens organisation göres till föremål för utredning, detta med sådan skyndsamhet, att förslag i ämnet kan framläggas för 1940 års riksdag.»

Utskottet.

Den nu gällande utlänningslagen antogs år 1937 och förlänades giltighet till och med den 31 december 1942. Redan vid lagens tillkomst betonades av vederbörande departementschef, att läget på det befolkningspolitiska området var ytterligt ovisst och svävande samt att av alla tecken att döma utvecklingen härutinnan var synnerligen svår att förutse. Såsom känt är hava under senaste tid väsentliga förändringar inträtt i de förhållanden som sammanhånga med utlänningslagstiftningen och dess tillämpning. De förevarande motionerna åsyfta utredning rörande dels en ny invandringslag med fastare hållpunkter för utlänningsärendenas handläggning ur arbetsmarknads- och be-

folkningspolitiska synpunkter och dels en mera effektiv och enhetlig organisation för ärendenas handläggning. I sitt över motionerna avgivna yttrande har socialstyrelsen — under framhållande av åtskilliga med den nu gällande ordningen förenade olägenheter och brister — förordat att frågan om revision av utlänningslagen samt om utlänningskontrollens organisation göres till föremål för utredning, detta med sådan skyndsamhet, att förslag i ämnet kan framläggas för 1940 års riksdag. Utan att taga ståndpunkt till de i motionerna framförda särskilda spörsmålen finner utskottet det angeläget att en allmän översyn över bestämmelserna på förevarande område vidtages för deras anpassning efter det rådande tidslägets krav. Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av förevarande motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta snarast verkställa en allsidig utredning angående de ändrade anordningar för utlänningsärendenas behandling och utlänningskontrollen samt de ändringar i utlänningslagen, som gjorda erfarenheter under lagens tillämpning visat vara påkallade, samt för riksdagen framlägga de förslag vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 28 april 1939.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Karl Emil Johanson**, *Ewerlöf*, *Karl Karlsson*, *Karl Johan Olsson*, *Brandt*, *Caap* och *Anton Svensson*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist*, *Lindqvist*, *Hedlund* i Östersund, *Lindmark*, *Ryberg*, *Olsson* i Mellerud* och *Gezelius* samt fru *Gustafson*.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.